

Ένας παπάς από σίδηρο· ο Παπασίδερος (του Θεοτοκά) (Ηρακλής Ψάλτης, φιλόλογος)

/ [Πεμπτούσία](#)

Ένας ξεχωριστός ήρωας, που συμπρωταγωνιστεί στο μυθιστόρημα Αργώ[1] του Γιώργου Θεοτοκά (1905-1966), είναι ο Παπασίδερος[2]. Ο συγγραφέας μάς παρουσιάζει ένα υποδειγματικό ιερωμένο τόσο παραστατικά, που νομίζει κανείς ότι θα τον συναντήσει ή ότι τον έχει συναντήσει σε κάποια εκκλησία. Πρόκειται για το νεώτερο αδελφό τού μικρεμπόρου γερο - Φραντζή, καταγόμενο από ξεπεσμένη φαναριώτικη οικογένεια. Μάλιστα, κάποιος προγονός τους, ο Δαμιανός Φραντζής, είχε χρηματίσει καπού-κεχαγιάς (= αντιπρόσωπος του Οικουμενικού Πατριάρχη στην Υψηλή Πύλη) της Μεγάλης Εκκλησίας στις αρχές του 19ου αιώνα[3].

Η «καταγωγή» και το όνομά του

Ο Παπασίδερος, όπως σημειώνει στο ημερολόγιό του ο συγγραφέας, είναι ίσως ο

πιο δυνατός τύπος της Αργώς και προέκυψε, κυρίως, από τις αναμνήσεις που του άφησε ο πατέρας Κ., ηγούμενος της μικρής μονής του Αρσενίου της Χάλκης τον καιρό του ευρωπαϊκού πολέμου και κατόπιν ηγούμενος του Χριστού της Πριγκίπου[4]. Πρόκειται για τον Κωνστάντιο, αδελφό της μητέρας του Αγίου Αίνου, σύμφωνα με τον επιμελητή Γ. Σαββίδη.

Ο Παπασίδερος είναι ο Πατέρας Ισίδωρος[5]. Αναζητώντας περισσότερες πληροφορίες για το όνομα που επέλεξε να δώσει ο Θεοτοκάς στον ιερωμένο ήρωά του, διαπιστώνει ότι αυτό έχει κάποια σχέση με τον τόπο της καταγωγής του, τη Χίο.

Πιο συγκεκριμένα, την εποχή του αυτοκράτορα Δέκιου (201-251), υπηρετούσε στο ρωμαϊκό ναυτικό κάποιος ναύτης με το όνομα Ισίδωρος, καταγόμενος από την Αλεξάνδρεια. Όταν η μοίρα τού στόλου του αγκυροβόλησε κάποτε στη Χίο, καταγγέλθηκε στο ναύαρχο ότι ο Ισίδωρος ήταν χριστιανός. Ο ίδιος το παραδέχτηκε και τιμωρήθηκε με φυλάκιση. Ο πατέρας του προσπάθησε να τον μεταπείσει, αλλά διαπίστωσε το μάταιο της προσπάθειάς του. Τελικά, ο Ισίδωρος μετά από φρικτά βασανιστήρια θανατώθηκε[6]. Η σορός του ρίχτηκε σε απόκρημνη χαράδρα, αλλά κάποιοι χριστιανοί, διακινδυνεύοντας, την διέσωσαν και την ενταφίασαν στο νησί. Στη συνέχεια, ο Άγιος, πλέον, Ισίδωρος έγινε ο προστάτης άγιος, ο πολιούχος, της Χίου.

Θα επιχειρήσουμε να διερευνήσουμε στη συνέχεια αν ο Παπασίδερος υπήρξε, σύμφωνα με την αφήγηση, ένας παπάς από «σίδερο».

Εξωτερική εμφάνιση και διακονία

Ο Παπασίδερος, ένας ψηλόλιγνος παπάς, κοκκαλιάρης, με μακρύ ρουφηγμένο πρόσωπο[7], βγαλμένο δεν ξέρω από ποιες τοιχογραφίες του Άθω, μ'ένα βλέμμα βαθύ κι αστραφτερό που σου έκοβε τη φωνή στο λαρύγγι μόλις στυλωνότανε καταπάνω σου. [...] εφημέριος της Παναγίας του Γαλατά της Καφατιανής, δουλεύει για τη δόξα της Παναγίας και του έθνους. Δεν γνωρίζει πολλά γράμματα, και όσα δε τα καταλαβαίνει με το νου τα αντιλαμβάνεται βαθύτερα με την καρδιά. Η πίστη του είναι φωτιά ακοίμητη και άσβηστη. Ζει με την παρουσία του Χριστού, της Παναγίας και των αγίων• τα βράδια, μάλιστα, στην εκκλησία, όταν είναι μόνος του, διακρίνει λόγια, ακούει φωνές και αισθάνεται ότι έχει συμπαραστάτη και σύμμαχο τον Θεό, με τον οποίο βρίσκεται σε επικοινωνία.

Σαν έπαιρνε μια απόφαση για οτιδήποτε, καμιά δύναμη δεν μπορούσε να του κόψει τη φόρα, τραβούσε μπροστά αδιάλλακτος και βέβαιος πως είχε το Θεό μαζί του, παραστάτη και σύμμαχο. Σε τέτοιες μέρες, σαν εκτελούσε τις προσταγές του Θεού

του, μες σε μια κατάσταση ασυνειδησίας σχεδόν, κυριευμένος ολόψυχα από την ιδέα της αποστολής του και του χρέους του, νόμιζες πως είταν[8] ικανός να ριχτεί στη φωτιά, με τρελλή χαρά, φωνάζοντας Ω σ α ν ν ά![9] Ποτέ δεν έπαιρνε χρήματα για τα πνευματικά του διακονήματα, μη υποκύπτοντας στο δέλεαρ της σιμωνίας.

(συνεχίζεται)

[1] Γ. Θεοτοκάς, *Αργώ* α' μέρος (Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 232015).

[2] Ο αναγνώστης τον συναντά στο 5ο κεφάλαιο του πρώτου μέρους, που είναι το εκτενέστερο και από τα σημαντικότερα της αφήγησης. Τίτλος κεφαλαίου: «Θέλω γράμματα!».

[3] Γ. Θεοτοκάς, *ό.π.*, σ. 144-145.

[4] Γ. Θεοτοκάς, «Σημείωση» στο *Ημερολόγιο της "Αργώς" και του "Δαιμονίου"* φιλολογική επιμέλεια Γ. Σαββίδης (Αθήνα: Ποικίλη Στοά Λέσχη, 1989) σ. 14.

[5] Διευκρινίζεται ότι ετυμολογικά η λέξη Ισίδωρος δε έχει καμία σχέση με τη λέξη «σίδερο». Ετυμ. Ισίδωρος < Ίσις + δώρο (=δώρο της Ίσιδας).

[6] «Άγιος Ισίδωρος που μαρτύρησε στη Χίο» στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.saint.gr/4017/saint.aspx><http://www.saint.gr/4017/saint.aspx> (ανάκτηση: 28-9-2017)

[7] Γ. Θεοτοκάς, *Αργώ*, *ό.π.*, σ.147.

[8] Παρακολουθούμε τη γραφή του πρωτοτύπου.

[9] Γ. Θεοτοκάς, *Αργώ*, *ό.π.*, σ. 148.